

## KÍSÉRLET A DEMOKRATIKUS IFJÚSÁGI MOZGALOM SZERVEZETI EGYSÉGÉNEK MEGTEREMTÉSÉRE CSONGRÁD MEGYÉBEN

(1944. OKTÓBER—1945. MÁRCIUS)

Írta: NAGY ISTVÁN

A korabeli Csanád, Arad és Torontál, valamint Csongrád megye felszabadításával kezdődött meg az ország egészének megtisztítása a fasiszta német csapatoktól. A mai Csongrád megye felszabadításának jelentőségét emeli, hogy e területen szabadult fel az ország akkori második legnagyobb városa Szeged, két megye székhelye: Makó és Szentes, valamint a törvényhatósági jogú város Hódmezővásárhely és Csongrád megyei jogú város. Összesen több mint félmillió lakos (526 000).

Szétzüllött a közigazgatási apparátus, rendőrség, csendőrség; elmenekültek a legtöbb üzem vezetői és tulajdonosai. Az egyes városok, községek demokratikus erői a kommunista párt kezdeményezésére a szovjet parancsnokságok segítségével elsőként fogtak hozzá a közigazgatás, a közbiztonság és mindenekelőtt az üzemi és mezőgazdasági munkák megszervezéséhez. E hatalmas arányú szervező, irányító munka élvonalába mindenütt a Magyar Kommunista Párt illegalitásból kilépő szervezetei állottak és azok a demokratikus pártok, amelyek e területen korábban is komoly tömegbázissal rendelkeztek, mint a Szociáldemokrata Párt, a Kisgazda Párt, az újonnan alakuló Nemzeti Parasztpárt és Polgári Demokrata Párt. E pártok együttműködése alapján teremtődtek meg az új hatalmi szervek, törvényhatósági bizottságok, nemzeti bizottságok, polgárőrségek és üzemi bizottságok, amelyek összetétele messzemenően igazolta a széles demokratikus összefogás életrevalóságát, az ellenforradalmi diktatúra alól felszabadult népi tömegek politikai aktivitását, tenni akarását.

A néptömegek elementáris erővel való bevonulása a hatalmi, termelési, közigazgatási, közbiztonsági szervekbe és döntő szerepük a politikai élet újjászervezésében a népi demokratikus forradalom kibontakozását jelentette, amelynek politikai programját az 1918—1919-es forradalmak megoldatlanul maradt feladatai, a forradalmak gyakorlati tapasztalatai és a negyedszázados ellenforradalom alatt kibontakozott haladó politikai mozgalmak által megfogalmazott gazdasági, politikai és társadalmi reformok adták. E feladatok összegezését az újjáalakult Magyar Kommunista Párt végezte el először, majd a kezdeményezésre Szegeden megalakult Magyar Nemzeti Függetlenségi Front tette valamennyi demokratikus párt és tömegszervezet programjává. Ezt a programot fogadta el a felszabadult Magyarország első kormányprogramjával az Ideiglenes Kormány is.

A népi demokratikus forradalom első szakaszának konkrét politikai programja tehát már az 1944-es év végén, 1945 elején megfogalmazódott és az ország egészének felszabadítása után vált általánossá.

E forradalmi szakaszon belül bontakozott ki a demokratikus ifjúsági és diákmozgalom, amelynek Csongrád megyei története egyben a magyarországi demokratikus ifjúsági mozgalom kezdetét is jelenti. A Szegeden és Csongrád megyében megalakult ifjúsági szervezetek harca az ifjúsági egység megteremtéséért, bekapcsoló-

dásuk az országos feladatok megoldásába és munkamódszereik fontos tapasztalatai, előzményi a felszabadulás óta kibontakozott kommunista ifjúsági mozgalomnak.

A demokratikus pártok és tömegszervezetek mellett a felszabadító hadműveleteket követő első hetekben megalakultak az első ifjúsági szervezetek, csoportok is, amelyek a maguk módján megkísérelték az ifjúság nevelésének demokratikus szellemű programját megfogalmazni. [1]

Elsőnek 1944. október 15-én a kommunista párt helyi szervezetének kezdeményezésére Szegeden alakult meg a Kommunista Ifjúsági Szövetség. [2] Magyarországon a felszabadulás időszakában ez volt az első legális szervezet, amely szabadon dolgozhatott. Testvérszervezete a Budapesten 1944. október 28-án újjáalakult Kommunista Ifjómunkás Szövetség csak illegális körülmények között szervezhette a fegyveres nemzeti ellenállásban való részvételt. "... várjuk, harci társaink sorába a fiatal értelmiséget és a diákságot: Harcba szólítjuk a katolikus és protestáns ifjúsági szervezeteket: Hívó szóval fordulunk a paraszti ifjúsághoz. Testvéri jobbot nyújtunk mindnyájuknak, meg kell teremtenünk az egész magyar ifjúság harci frontját". — írta a szövetség programja. [3]

A Kommunista Ifjómunkás Szövetség 1944 decemberében módosította nevét: Kommunista Ifjúsági Szövetség lett, amely illegális lapot is adott ki „Szabad Ifjómunkás”, majd „Szabad Ifjúság” címmel. Több fegyveres akcióra mozgósító röpirata is megjelent. Tagjai részt vettek a kommunista párt fegyveres csoportjaiban és a fővárosban fegyveres ifjúsági csoportokat is szerveztek. [4]

*A Szegeden megalakult Kommunista Ifjúsági Szövetség a kommunista párt szegedi szervezetével szorosan együttműködő ifjúsági csoportként kezdte meg munkáját. Hasonlóképpen a kommunista párt szervezetei mellett alakult meg 1944 október végén, novemberben a szentesi, a hódmezővásárhelyi KISZ szervezet is. A többi városok kommunista pártszervezeteinek ifjúsági csoportjai szervezeteileg nem váltak külön.*

A szegedi KISZ 1944 decemberéig igen sokoldalú szervező munkát végzett. Az első hónapban az alakuló ülésen résztvevő 20—30-as taglétszám 200-ra emelkedett. Decemberre pedig elérte az 500-at. Létrehozták a kerületi csoportokat Somogyitelepen, Fodortelepen, Felsővároson, Alsóvároson, Rókuson, Kecskételepen, Klebelsberg-telepen. KISZ alapszervezet működött Kiskundorozsmán, Királyhalmán, Szatymazon, Felsőközponon, Sándorfalván. Összeköttetésük volt Alsóközponon, Szentmihálytelekkel, Tápéval, Nagyszéksóssal és más környékbeli falvakkal. December végéig a szervező munka eredményeként szükségessé vált a 13 tagú vezetőség mellett egy kerületi és egy Szegedkörnyéki osztály felállítása is, amelynek az volt a feladata, hogy irányítsa e csoportok munkáját.

A KISZ egész tevékenységét formálisan külső és belső munkára osztották fel. A belső munka körébe tartozott a munkáscsoportok működtetése, a „kulturgárda” megalakítása és a kulturális munka szervezése; az „agitációs gárda”, a könyvtár és a sajtóterjesztés megszervezése mellett a sajtópropaganda, valamint a szemináriumok és egyéb tanulási formák szervezése. A külső munka körébe sorolták a szervezeten kívüli, propaganda és a szervezési feladatokat. Fontos célnak tekintették a Demokratikus Ifjúsági Szövetség megalakításának előkészítését. [5]

A külső munka feladatait összegező munkaterv hangsúlyozta mindkét nembeli ifjúság politikai szervezetbe való tömörítését, és e szervezeten belüli politikai, kulturális és társadalmi nevelését. Az ifjúsági szervezet együttműködését a kommunista párttal és bekapcsolódását a politikai életbe. E feladatokat körvonalazta meg az 1944. október 20-i nyilvános alakuló nagygyűlés is, amely a felszabadulás után az első tömegdemonstrációja volt Szeged és egyben az ország ifjúságának.

A KISZ belső munkája rendkívül sokoldalú volt. Minden csütörtökön ifjúsági délutánt tartottak 50—70—80 résztvevővel, ahol a függetlenségi mozgalomról, a KISZ feladatairól, társadalomtörténetről, a pártépítésről, az agitáció és propaganda feladatairól és más ideológiai, politikai természetű, vagy szervezési témáról esett szó. Ilyen ifjúsági délutánon 1944. december 7-én beszélt először 80 résztvevő jelenlétében Hollós Ervin a Demokratikus Ifjúsági Szövetség megalakításának szükségességéről. A forró hangulatú vitadélután, amely a KISZ megmaradásáról, vagy helyette a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség megalakítása körül folyt, az *első olyan nyilvános állásfoglalásnak tekinthetjük a szegedi ifjúság részéről, az ifjúsági egység mellett*, amelyen „... az egész csoport viharos tapsal elfogadta a Demokratikus Ifjúsági Szövetséget.” [6]

A politikai munka mellett valamennyi alapszervezet fontos feladatának tekintette az ifjúság kulturális nevelését. A KISZ szegedi központja 400 kötetes könyvtárral rendelkezett, s az alapszervezetekben is akadt több-kevesebb kötet „kevés jó marxista és jó szépirodalmi irányregénnyel”. Igen látogatottak voltak a KISZ táncdélutánjai, ahol egy-egy alkalommal 50—300 résztvevő vett részt. A táncdélutánokat műsoros rendezvényekkel kapcsolták egybe, „de egészen gyenge színvonalon”. [7]

A KISZ külső és belső munkáját segítette a „Szabad Ifjúság” címen megjelent ifjúsági lap, melyet az azonos nevű budapesti lap miatt később „Utunk” címmel jelentettek meg. Mindkét lap feladata az ifjúsági problémák felvetése, a kommunista párt és az ifjúsági szövetség politikai célkitűzéseinek ismertetése, az ifjúsági szervezetek életének bemutatása, a különböző ifjúsági rétegek közötti kapcsolat megteremtése volt. A sajtó mellett a célok elérésére jó szolgálatot tettek a KISZ röpcédulái és plakátjai is.

A KISZ nagy gondot fordított az ifjúság különböző rétegeinek akcióegységére és összefogására, mozgósítására a kommunista párt célkitűzéseinek megvalósítása érdekében. A feladat megvalósítására, hozta létre 1944. november 16-án az Antifasiszta Diákszövetséget, a felszabadulás utáni első diákszervezetet is. Az Antifasiszta Diákszövetség elnagytoltan fogalmazta ugyan meg a középiskolás ifjúsággal való foglalkozás legfontosabb feladatait, nevelésének elveit, de tevékenységével elérte, hogy a szegedi középiskolás ifjúság jelentős részére hatással volt.

A 2239 szegedi középiskolás diák [8] körében meghírdetett program céltudatos, de túl általános volt. „Össze akarjuk gyűjteni azokat a diákokat — írták —, akiket nem tévesztett meg a fasiszta propaganda, s ma is józan ítélettel készen állnak arra, hogy részt vegyenek a demokratikus szabad Magyarország építésében. A szövetség keretein belül megvitatásra kerülnek az összes diákproblémák. Teljes együttműködésben akarunk haladni a tanárok szakszervezetével egészen addig, ameddig azok valóban képviselik a diákság érdekeit. Szórakozásról is gondoskodunk. A szövetség táncestélyeket, vitadélutánokat és kulturális összejöveteleket fog tartani”. [9]

Egyik említésre méltó vitatémájuk „Az iskola és demokrácia” a sajtóban is helyt kapott. A vita abból indult ki, hogy helyes-e az a vélemény, hogy „az iskolában nincs helye a politikának”? A vitavezető kiemelte, hogy: „a demokrácia jelszava üres jelszó marad, ha a nemzet fiai tájékozatlanok és közömbösek a nemzet közös nagy kérdéseivel szemben. A magyar értelmiségnek és a magyar ifjúságnak elől kell járnia a haladásért, a magyar újjászületésért, a nemzet szabadságáért és függetlenségéért folytatott harcban. A tanítók és tanárok feladata felvilágosítani, felrázni, politikai öntudatra ébreszteni az ifjúságot. Tudja, érezze a magyar ifjúság, hogy ő is része a nemzetnek, hogy köze van ahhoz, hogy felelős azért, ami az országban, az országgal történik... Az ifjúságnak, már a középiskolai diákságnak is meg kell tanulnia egyesületi munkát folytatni, szervezeti életet élni. Olyan szervezetekbe kell

tömörülnie, amelyeknek vezetése a saját kezébe van.” A vitában elsősorban a jelenlevő tanárok szálltak szembe az előadóval arra hivatkozva, hogy: „Az iskolai rendtartás nem engedi meg a tanuló ifjúság számára a politizálást.” — „Veszélyes dolog a szabadság a diákok kezében. Hátha majd magyar és keresztényellenes eszmék is férkőznek az ifjúság lelkéhez?” — „A szeretet szellemében kell nevelni és tanítani, úgy mint eddig.” A vitavezető joggal tette fel a kérdést: „És vajon miért nem merültek fel az iskolai rendtartással, a szabadsággal, a magyar és keresztényellenes eszmékkel kapcsolatos aggályok a Leventében folytatott uszítással, a Turulban és az Antibolseviszta Diákegyesületben terjesztett magyar- és keresztényellenes hazugságokkal szemben.” — „Amit akkor tettünk, arra kényszerítettek bennünket. Felsőbb utasítás volt rá.” — hangzott a válasz. Végül is a vita legfontosabb eredményeként megállapodtak abban, hogy: „A tanulásnak és a politikai tevékenységnek párhuzamosan kell folyni, szemben azzal a kialakuló gyakorlattal, hogy a szervezeti életet a tanulás fölé helyezték.” A szövetség önállóságának és vezetésének kérdésében tagadtak mindenféle úgynevezett „hivatott ellenőrzést”, felelős felsőbb irányítást, mert ha „a vezetés (az ifjúság) saját kezében van, úgy ez a legtisztább demokrácia”. [10]

A felszabadulás után elsőnek nyitotta meg a kapuit a szegedi egyetem. Novemberben már valamennyi karon zavartalanul folyt az oktatás. A város kiűritésekor a professzorok jelentős része Szegeden maradt és a szinte áthidalhatatlannak látszó pénz és tüzelőanyaghiányt leküzdve megkezdte a munkát. Az egyetem első önálló intézkedése volt a „numerus clausus” elvetése és „...mindenkit felvett az egyetem polgárai közé, aki az általános feltételeknek megfelelt. Nem külső nyomásra, hanem önszántából tette ezt az egyetem tanácsa”. [11] A szegedi egyetem rendes körülmények között átlag 500 hallgató tanult. 1944 novemberében a hallgatóság száma alig közelítette meg a 200-at. Az újabb és újabb területek felszabadulásával, a közlekedési viszonyok javulásával azonban ez a szám fokozatosan emelkedett. Különösen miután az egyetem tanácsa, gondoskodott a vidéki egyetemi hallgatók kollégiumi elhelyezéséről.

Az akkori egyetemi életről, a korabeli sajtó így írt: „... az élet tovább folyik. Sőt talán valamivel élénkebben is, mint az előző években. Az ifjúság komolyabban veszi mint valaha hivatását. Sok hallgatónál pedig, akik a ‚numerus clausus’ és egyéb tiltó törvények miatt nem látogathatták az előadásokat, az évek óta visszafolytott tudásvágy tör fel. Az egyetem csupa szorgalmas tanulás és studiumozás.” Megszűntek a régi egyetemi jobboldali diákegyesületek és megkezdődött az egyetemi diákság haladó elemeinek szervezkedése. „Az egyetemi ifjúság ezen túl nem bajtársi szövetségben, hanem olyan ifjúsági egyesülésben tömörül, amely egységes ifjúságot akar.” [11]

A KISZ és az Antifasiszta Diákszövetség mellett megalakult a Tanonciskolai Leányegylet, és a Nemzeti Parasztpárt Ifjúsági Szervezete. Megkezdődött az ifjúmunkások és az egyetemisták szervezkedése is. *Kezdték tehát kibontakozni a szegedi ifjúság demokratikus szervezeteinek, demokratikus programjának körvonala, amelyben a szervezeti elkülönülés még nem jelentett programbeli különbséget is, csupán azt a tényt dokumentálta, hogy más ifjúsági rétegekben is megérlelődött a demokratikus átalakulásért, az ország újjáépítéséért és mindenekelőtt az ifjúság demokratikus szellemű nevelésért való munkálkodás gondolata.* A cél tehát valamennyi ifjúsági szervezetben azonos volt. Együttműködésük spontán formákban kezdett kibontakozni, mint például a KISZ és az Antifasiszta Diákszövetség, vagy a Nemzeti Parasztpárt ifjúsági szervezete és a környékbeli KISZ-szervezetek között. Ez a helyzet kedvező lehetőséget teremtett arra, hogy a kommunista párt kezdeményezésére a KISZ megindítsa szervező munkáját az egységes ifjúsági szervezet megalakítására.

A kommunista párt központi vezetőségének Szegeden dolgozó része, valamint a szegedi, hódmezővásárhelyi, makói és orosházi pártszervezetek vezetőinek 1945. november 9-i együttes ülése ugyanis fontos feladatként jelölte meg az ifjúság egységes szervezetbe való tömörítését. „Nem lehet számunkra közömbös, hogy mi lesz az ifjúsággal? — olvashatjuk az ülés jegyzőkönyvében. — Az ifjúságról nem mondhatunk le és megszervezésére most sokkal nagyobb lehetőség nyílik, mint azelőtt... Nem kell külön ifjúmunkás szervezetet létesítenünk. Demokratikus ifjúsági szervezetre van szükség, amely demokratikus irányelvek alapján egyesíti a munkásparaszt- és diákifjúságot.” [12] A Szegedi Kommunista Ifjúsági Szövetség ebből az elvből kiindulva és a szegedi ifjúsági szervezetek közötti elvi egyetértésre gondolva vetette fel az ifjúság összefogásának gondolatát, már november végén: „A magyar ifjúságnak nincs más választása, mint felvenni a harcot a magyar szabadság külső és belső ellenségei ellen... Ütött a cselekvés órája! Munkára, küzdelemre hívunk minden munkásifjút és leányt, minden diákot és diáklányt, minden parasztfiút és leányt. A független, szabad, demokratikus Magyarorszáért.” [13] De ekkorra már mint láttuk, megindult a szegedi ifjúság különböző rétegeinek szervezkedése, önálló, ifjúsági rétegszervezetbe való tömörülése.

Közben 1944. november 9-én a Magyar Kommunista Párt Szegeden működő központi vezetése a szegedi párttaggyűlés elé terjesztette akcióprogramját. A taggyűlés határozatban foglalt állást a program mellett és végrehajtása érdekében célul tűzte ki a szegedi demokratikus erők összefogását. November 30-án meg is jelent „Magyarország demokratikus újjáépítésének és felemelkedésének programja”, amely „kíméletlen harcot” hirdetett, a német fasiszták és magyar kiszolgálóik ellen: széleskörű földreformot, a kőolajforrások és bányák államosítását, munkás-érdekvédelmi és szociális intézkedéseket, valamint demokratikus külpolitikát követelt. Körvonalazta az új demokratikus állam alapjának lerakását és felhívta „ az összes demokratikus pártokat, szervezeteket, csoportokat ... és tekintet nélkül pártállásra minden magyar hazafit, hogy foglaljanak állást e program mellett.” [14] A programot, amelyet Szeged kommunistái már megvitatták, tevékenységük alapjául elfogadtak és agitációs munkájukban Szeged közvéleményével megismertettek, a szegedi demokratikus pártok és a szakszervezetek képviselőinek 1944. december 2-án megtartott értekezlete elfogadta és ugyanekkor megalakult a „Szegedi Nemzeti Bizottság” is.

Az a tény, hogy az ország demokratikus újjászületésének programja Szegeden bontakozott ki, hogy itt fogalmazták meg először az ország demokratikus erőit összefogó terveket, elképzeléseket, az akcióprogramot, igen nagy hatással volt Szeged népére, a szegedi kommunistákra és nem utolsó sorban Szeged ifjúságára. A december 3-i nagygyűlésen, csoportosan vettek részt a Kommunista Ifjúsági Szövetség, az Antifasiszta Diákszövetség és más ifjúsági szervezetek tagjai is. Lelkeshangú felhívásokkal, röplapokkal, plakátokkal toborozták az ifjúságot a nagygyűlésen való részvételre. Megélnékült az alapszervezetekben az ifjúsági munka. Gyűléseken értelmezték, vitatták a programot, és állást foglaltak mellette. Újabb KISZ-szervezetek alakultak, Szegeden és a környéken, fellendült a politikai és a kulturális élet az ifjúsági szervezetekben. Az új helyzetben a Kommunista Ifjúsági Szövetség felhívással fordult Szeged ifjúságához, hogy támogassa a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front programját és teremtsen meg az ifjúság együttműködésének szervezeti kereteit.

A „Szegedi Ifjúsághoz” címzett korabeli plakáton megjelent felhívás valamennyi ifjúsági réteghez szólt: „...a magyar ifjúság kezébe veheti saját sorsának irányítását. Ifjúmunkások! ... most már nem verhetik szét sorainkat. Az üldöztetés évei elmúltak:

Parasztifjak! ...szembeállítottak bennünket ...Itt az ideje, hogy megkezdjék saját vezetéseik alatt működő szervezetek kiépítését. Diákok! Félre az előítéletekkel! Gátlásokat félretéve dolgozzatok! ...Fel kell sorakoznunk a demokratikus, népi erőkét képviselő pártok közé. Az első lépés: munkás, paraszt, értelmiségi ifjúság együttműködésének megteremtése.” [15]

E mozgósító felhívással az egységes demokratikus ifjúsági mozgalom megteremtésének gondolata újabb állomáshoz érkezett. A KISZ valamennyi ifjúsági réteghez szóló felhívása során a többi ifjúsági szervezetekben is érelődött az egység gondolata. Egyre kevesebben voltak azok, akik összeegyeztethetetlennek tartották a diákság, a parasztfiatalság és a munkásifjúság érdekeit. Vonzó volt a KISZ-esek bátor kiállása és szervezeteik színes, eleven élete is. A kommunista párt szegedi szervezete mind több segítséget nyújtott az egységes ifjúsági szövetségért harcoló Kommunista Ifjúsági Szövetségnek. Nagyobb teret kapott a párt lapjában az ifjúsági mozgalom, amelynek vezetői mind sürgetőbben vetik fel az egységnek az élet által is követelt szükségességét. „Aki figyelemmel kíséri a szegedi eseményeket, megelégedéssel tapasztalhatja, hogy a politikai élet egyre jobban megélnéül”. — írja Komócsin Zoltán a KISZ akkori vezetője, majd így folytatja: „örvendetes az a tény, hogy a demokratikus pártokon kívül az ifjúság is egyre többet hallat magáról. Úgy hisszük, egyetlen igaz magyar ember előtt sem vitás, az ifjúságnak kell is politizálni. Eredményesen csak úgy foghatunk hozzá feladataink elvégzéséhez, ha minden erőt összefogunk. *Minden munkás-paraszt és értelmiségi ifjúnak egyetlen szövetségbe kell tömörülni.* (Kiemelés tőlem: N. I.) Ha a különböző pártok megtudták találni egymást, akkor mi fiatalok sem hallgathatunk... Cselekdünk kell, mégpedig sürgősen. Nem nézhetjük tétlenül a felnőttek erőfeszítéseit. Vállalunk, követelnünk kell a reánk eső munkát, Az üzemek és földek ifjómunkásainak a tanulóifjúsággal együtt föl kell sorakozni a Nemzeti Bizottság mögé.” [16]

Időközben 1944. december 7-én Debrecenben megalakult a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség, amely a debreceni demokratikus ifjúságot kívánta egységes ifjúsági szervezetbe tömöríteni. A megalakulását hírül adó hírlapi cikk így összegezte a szövetség célját: „A magyar ifjúság letépi magáról azokat a bilincseket, amelyeket a német fasiszta mintára életre rángatott levante-intézmény rakott rá. Az erőszakal levante foglalkozásokra kényszerített ifjúság most végre intenzív erővel lát hozzá égető problémáinak megoldásához. A szövetség erőteljesen sikrasszáll az ifjúság politikai és gazdasági érdekeiért. Az ifjúság önmaga akarja sorsát irányítani és nem kér többet a reakciós kor dróton rángatott ifjúsági vezéreiből”. A Demokratikus Ifjúsági Szövetség részt akar vállalni a demokratikus Magyarország megteremtésének nagy munkájából és felelősséget jelentő harcából.

A szövetség a munkás és parasztifjúság széles rétegeire épül, s a kettőhöz szorosan csatlakozik az értelmiségi ifjúság, mely haladó szelleméről fényes bizonyosságot tett akkor, amidőn a reakciós kor legsötétebb hónapjaiban megteremtette az emlékezetes Márciusi Frontot.

Hisszük, hogy a Demokratikus Ifjúsági Szövetség megtalálja az utat és módot arra, hogy a közös munkára, a közös problémák együttes megoldására egybefogja az eddig önhibáján kívül százfélé húzó magyar ifjúságot. A munkás és parasztfifjúság, az értelmiségi ifjakkal karöltve akar küzdeni, közös céljaiért, erre a munkára hívja sorai közé a most megalakult szövetség Debrecen demokrata érzelmű ifjúságát.” [17] A debreceni ifjúsági szövetség még nem lépett fel azzal az igénnyel, hogy felhívja az ország ifjúságát hasonló demokratikus ifjúsági szervezetek megalakítására. Tevékenységében jelentősebb az antifasiszta propaganda és a néphadseregbe való mozgósítás, mint más munkaterületek... Röplapjai: „Bosszút Budapestért!”

— „Fegyvert kell ragadni a németek és nyilas bérenceik ellen — szabadságunk és függetlenségünk kivívására.” — „Ki bosszulja meg Budapestet? Fegyverbe magyar ifjúság! Sorakozzatok a magyar néphadsereg zászlaja alá!” — „Talpra magyar, hív a haza! Sorakozz az új néphadsereg zászalaja alá!” [18] — szöveggel jelentek meg Debrecen utcáin és sikeresen mozgósították a debreceni fiatalokat az új hadseregbe. Tehát *a Debrecenben megalakult Demokratikus Ifjúsági Szövetséget kell a később kibontakozó egységes országos ifjúsági szervezet névadójának tekinteni, ha nem is volt széleskörű, országos programja, célkitűzése.*

*A felszabadult országrészben elsőnek a szegedi Kommunista Ifjúsági Szövetség fogalmazta meg a különböző ifjúsági szervezetekbe tömörült fiatalok összefogásának konkrét tervét, egy leendő Demokratikus Ifjúsági Szövetség közvetlen soronlevő feladatait. A Délmagyarország című lap „Demokratikus Ifjúsági Szövetséget!” című cikkében a következőket írta: „Az ifjúsági szervezeteknek, melyek a fiatalság politikai nevelését biztosítják, el kell foglalniok a helyüket a független szabad és demokratikus Magyarország életében.*

A politikai élet, az erők helyes kihasználását, az erők összefogását kívánja. A szegedi ifjúsági szervezetek felismerék az egység építő erejét és demokratikus szövetségbe kívánnak tömörülni. A munkás, paraszt és polgári ifjúság egységének erejével akarják a fasiszmus szellemi és tárgyi csökevényeinek kiirtását és a demokratikus szabadságjogok biztosítását minden tagja részére.

A Demokratikus Ifjúsági Szövetség össze kívánja fogni a magyar ifjúság egészét, és végre a helyes magyar nemzeti érdekek védelmére. A 48-as szabadságharc ifjúságának példájára csatasorba áll, várja a honvédelmi miniszter bejelentését az új magyar hadsereg felállításáról. Sürgeti azt, hogy a magyar ifjúság mielőbb kezében fegyverrel is részt vehessen nemzetének felszabadításában. Várja és sürgeti a közoktatás új rendjét, amely a tisztánlátás és helyes reagálás fegyverével vérteti fel a magyar ifjúságot. Várja a parasztifjúság földreform útján való felemelését, valamint a tanoncok kérdésének rendezését. Magáévá teszi és népszerűsíti a Nemzeti Függetlenségi Front programját, támogatja az Ideiglenes Nemzeti Kormányt programja keresztülvitelében munkával és ha kell vérrrel is.” [19]

Az itt körvonalazott terv nagy visszahangra talált a többi ifjúsági szervezetben is. Megértették és helyeselték a Kommunista Ifjúsági Szövetség programjának lényegét: csak egységes fellépéssel, a kommunista párt programját magáénak valló Magyar Nemzeti Függetlenségi Front célkitűzésének megvalósításáért munkálkodva képes az ifjúság saját jövőjét biztosítani, követeléseinek érvényt szerezni. Ezt bizonyította az is, hogy alig néhány napja, hogy 1944. december 21-én össze ült Debrecenben az Ideiglenes Nemzetgyűlés és megalakult az Ideiglenes Nemzeti Kormány. Szeged ifjúsága kifejezte véleményazonosságát a kormány programjával és felajánlotta támogatását „munkával és ha kell vérrrel is.”

*A KISZ gyorsan reagált első felhívásának kedvező visszahangjára és december 31-én közzétette az egységes demokratikus ifjúsági szövetség alapjául szolgáló programtervezetet, amely tartalmazta valamennyi Szegeden működő ifjúsági rétegszervezet legfontosabb követeléseit. A javaslat kifejezte a magyar ifjúság egészének követeléseit, alapot adva ezzel egy országos ifjúsági egység létrehozásához.*

A Kommunista Ifjúsági Szövetség javaslata elérkezettnek látta az idejét annak, hogy az ifjúság kezébe vegye saját sorsának alakítását és komoly tényezőjévé váljon a magyar közéletnek. „A múlt egyik közös hibája volt a helytelen nevelés és az ifjúság erejének szétforgácsolása, — írja a javaslat bevezetője, majd így folytatja: „A fasiszmus elleni harcban és az ország újjáépítésének érdekében széleskörű összefogásra van szükség.” A javaslat átgondoltan összegezte azokat a célkitűzéseket, amelyekért

a megalakítandó Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség, a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front programjával összhangban munkálkodni kívánt. A 12 pontban körvonalazott célkitűzések az egész ifjúság nevében követelték a választói korhatár 18 évre való leszállítása, az iskoláztatás szabaddá tételét minden társadalmi réteg részére, a szervezkedés lehetőségének biztosítását, új tankönyvek, tanítási módszerek kidolgozását, valamint az egyes ifjúsági rétegek érdekeinek megfelelően a tanonc-ifjúság helyzetének gyökeres megváltoztatását, valamint a parasztifjúságot érintő szociális követeléseket. „Javaslatunkat azzal a határozott kívánsággal tettük közzé — írták —, hogy az érdekeltek (munkás – paraszt, értelmiségi ifjúság) képviselői tegyék vita tárgyává, s egy előkészítő bizottságot hozzanak létre. Az idő sürgeti a magyar ifjúság nemzeti egységének megvalósítását. Alakítsuk meg a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetséget!” (Továbbiakban MADISZ) [20]

E javaslat nyilvánosságra hozatalával konkrét megvalósításhoz érkezett a kommunista párt által javasolt demokratikus ifjúsági egység létrehozása. *Az ifjúság egységéért következetesen harcoló szegedi KISZ — bár legerősebb és legszélesebb körű munkát végző ifjúsági szervezet volt Szegeden — feladta szervezeti autonómiáját és „a magyar ifjúság demokratikus szellemben való nevelése, az ország demokratikus szellemben való nevelése, az ország demokratikus átalakításáért folyó harcba való bekapcsolása érdekében” közös programot javasolt az egység megvalósításának alapjául, amelyben összegezte az ifjúság közös célját és feladatait.*

Az ifjúság helyét a társadalmi és politikai életben úgy szabta meg, hogy nem külön utakon kívánt járni, hanem az országosan elfogadott programhoz szervesen kapcsolódva akarta megvalósítani érdekeit. Nem avangardista módon, hanem a kommunista párt által javasolt, az ország demokratikus pártjai és közvéleménye által elfogadott, majd kormányprogrammá emelt célkitűzéseknek, az ifjúság nyelvére való lefordításával, megvalósításukban való cselekvő részvétellel akarta a kezébe venni saját sorsának alakítását és komoly tényezőjévé válni a magyar közéletnek.

Ez a törekvés kitűnik a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front és a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség szegedi szervezete programjának összevetéséből. „Össze kell fogni minden igazán nemzeti németellenes erőt! Fegyvert kell ragadni a németek és a nyilasbérenceik ellen, szabadságunk és függetlenségünk kivívására.” — írja a MNFF programja. Ugyanezt a feladatot a MADISZ így fogalmazta meg: „minden demokratikus ifjúsági szervezetet, amely hajlandó a független, szabad demokratikus Magyarországiért harcolni, a németek és hazaárulók csatlósai ellen... egyetlen ifjúsági szövetségben” kell tömöríteni. A németek elleni fegyveres harchoz „a legmesszebbmenő támogatást kell nyújtani a vöröshadseregnek, amely kiüzi a magyar földről a német elnyomókat.” — tűzte ki a célt — az MNFF. „A magyar ifjúság egészét felsorakoztatjuk az alakuló magyar nemzeti hadsereg keretébe.” — vállalta a MADISZ. A Magyar Nemzeti Függetlenségi Front követelte „az általános titkos, egyenlő, községenkénti, arányos, nőkre is kiterjedő választójogot”. A MADISZ javaslata harcot hirdetett a választói korhatár leszállításáért, nemre való tekintet nélkül a 18. életévre. „A jövő munkásnemzedék egészséges, testi és szellemi fejlődésének biztosítására törvényes védelemben kell részesíteni a tanácsokat.” — követelte a Függetlenségi Front. Az ifjúsági szövetség javaslata megfogalmazta a munkás-ifjúság legközvetlenebb kérését: „A 22 éven aluli ipari munkások részére a 40 órás munkahetet. „Ha egy fiatalok munkás ugyanolyan munkafeltételek mellett dolgozik, mint felnőtt munkatársa, ugyanolyan munkabért kapjon. Ugyanez vonatkozik a női (leány) munkaerőkre” — követelték.

A Szegeden már működő ifjúsági szervezetek legfontosabb célkitűzései jelentős helyet kaptak a programban. A nemzeti parasztpárt ifjúsági szervezete, magáénak



fogadta el a program 6. és 7. pontját, amely követelte „a fiatalok mezőgazdasági munkások, (cselédek, béresek, stb.) életkörülményeinek megváltoztatását”. „A paraszti ifjúság bekapcsolását a politikai és kulturális élet vérkeringésébe, könyvtárak, kultúrcsoportok, politikai szeminárium szervezését.” Ugyanúgy az Antifasiszta Diákszövetség elsősorban a 8. és 9. pontot fogadta el, amely szerint: „törvényben biztosítani kell a tanulóifjúság részére a szabad szervezkedés lehetőségét”. Követelték, hogy: „Az új tankönyvek és új tanítási módszerek kidolgozásába a tanulóifjúságot is be kell vonni.” A Tanonciskolai Leányegylet pedig az ifjúság munkások követeléseit vallotta magáénak. A 10. pontban foglaltakkal valamennyi ifjúsági szervezet egyetértett, hogy: „Az ifjúság neveléséből ki kell zárni mind a fasiszta, mind a reakciós elemeket.”

A meghirdetett program tehát elvi alapként szolgálhatott a szegedi demokratikus ifjúsági szervezetek egyesüléséhez és akcióprogramot jelentett az egész ifjúságnak. Külön ki kell emelni a program 12. pontját, amely mély internacionalizmusról tanúskodott. „Elvetve a negyedszázados horthysta ellenforradalmi rendszer sovizmusát a szomszéd népek ellen kijelentjük, — írják —, hogy „barátságot akarunk a szomszéd népek ifjúságával. Megismertetjük a magyar ifjúsággal az orosz nép fiataljainak kultúráját, a szabadságharcért vívott hősi harcát.”

A különböző szegedi ifjúsági szervezetek a közzétett programot előzetes tanácskozásokon elfogadták, kifejezték akarataikat az egyesülésre. Így került sor 1945. január 7-én az alakuló nagygyűlésre, melyet a Belvárosi (ma Szabadság) moziban rendeztek meg. A zsúfolásig megtelt teremben a „Parasztfiúk, parasztlányok, diákok, munkásfiatalok tartották nagygyűlésüket. Most nem film pergett a vásznon, hanem saját jövőjüket, céljaikat pergették le a fiatalok előadóikon keresztül.” — írja az egykori tudósítás. A lelkes hangulatú nagygyűlésen a munkás ifjúság szónokája felhívta az ifjúságot „a magyar társadalom gazdasági, kulturális és politikai problémáinak megoldására”. „A magyar szabadság kivívása és a belső újjáépítés a legközelebbi célunk, — mondotta — melyben segít minden magyar ifjú és minden demokratikus politikai párt. Föl kell sorakozni a nemzeti hadseregbe, bosszút kell állnunk hazánk és népünk elpusztításáért.” A parasztfiatalok ifjúsági szervezetének küldötte pedig a következő szavakkal indokolta felszólalásának összegezeképpen a szervezet csatlakozását a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetséghez: „A parasztság és paraszti ifjúság harca a legrégebb, a legnehezebb, talán a legeredménytelenebb volt. A paraszti ifjúság tudja, hogy mit volt kénytelen elmulasztani, mit kell pótolnia, tudja, hogy gerince a magyar népnek és alapja a termelésnek. Tudja, hogy ezért mi illeti, de azt is tudja, hogy harcában egyedül nem boldogul. Ezért örömmel és harcossal csatlakozik ifjú testvéreinek egyesüléséhez, a Demokratikus Ifjúsági Szövetséghez.” Hasonlóképpen csatlakozott az Antifasiszta Diákszövetség, a Tanonciskolai Leányegylet és elfogadta a program célkitűzéseit a Tanárok és Tanítók Szabad Szakszervezetének küldötte is.

A nagygyűlés, miután megválasztotta a szegedi MADISZ vezetőségét, táviratot küldött az Ideiglenes Nemzeti Kormánynak, amelyben bejelentették a szegedi egységes ifjúsági szövetség megalakulását és megígérték, hogy „A szegedi ifjúság egységesen fog felsorakozni a nemzeti hadsereg zászalaja alá, részt vállal a boldogabb jövő felépítésében, támogatja a kormányt országépítő munkájában.” [21]

*Az alakuló nagygyűlés kiáltványt intézett a magyar ifjúsághoz, amelyben felhívta az ország fiataljait a demokratikus ifjúsági szervezetek megalakítására. A kiáltvány közölte, hogy: „az új, szabad demokratikus Magyarországról folyó harcban egymásra talált Szeged város és környékének ifjúsága, az Antifasiszta Diákszövetség, a Nemzeti Parasztpárt ifjúsági szervezete, a Tanonciskolai Leányegylet a Kommunisták Ifjúsági*

Szövetség és egy nagy közös táborba, a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetségben egyesültek. Párt és társadalmi különbségre való tekintet nélkül együtt harcolnak a magyar nép, a magyar ifjúság politikai, gazdasági és kulturális színvonalának emeléséért. Fiatalok! Csatlakozzatok harcunkhoz, alakítsátok meg ti is demokratikus szerveitek közös szövetségét, mind a felszabadított, mind a fel nem szabadított területeken. Minden erőnket egyesíteni kell, hogy harcunk eredményes és győzelmes legyen.” [22]

A lelkes hangulatú nagygyűlés Szeged politikai életében is jelentős esemény volt. A különböző demokratikus pártok örömmel üdvözölték az ifjúság szervezeti egységének létrejöttét. A Magyar Nemzeti Függetlenségi Front lapja a Délmagyarország így üdvözölte az egységes ifjúsági szervezetet: „Tudja az ifjúság milyen fontos szerepe van a nemzet életében, de tudnunk kell mindnyájunknak, hogy ez az erő a legnagyobb kincsünk ma... A magyar ifjúságot ma nemcsak tanítani kell, hanem tanulni is tőle, megtanulni a feltétlen önzetlenséget, a tiszta lelkesedést, az önfeláldozásra mindig kész bárotságot.”

Az ifjúság rendezi sorait, egyesíti erőit, tudja mit volt kénytelen elmulasztani, tudja, hogy most rövid idő alatt mit kell pótolnia. Létrehozta már a munkás, paraszt és értelmiségi ifjúság egyesülését a Demokratikus Ifjúsági Szövetséget. Hirdeti a harcot, vállalja a munkát azokért a célokért, amiknek megvalósításán az új ország jövője múlik.

Az egész magyar társadalom, minden politikai párt felelős azért, hogy az ifjúság ereje valóban a nemzet építője és védelmezője legyen, örködnünk kell az ifjúság felett.” [23]

Szegeden tehát megvalósult a demokratikus ifjúsági szervezetek egysége. A szegedi MADISZ megalakulásával egyidőben „már folytak a harcok Budapest felszabadításáért. A pesti kerületekben és a főváros környékén öntevékenyen először szintén kommunista ifjúsági szervezetek alakultak, majd január 22-én a kommunista ifjúsági vezetők első legális értekezletén a MADISZ léterhozását határozták el”. [24] A MADISZ országos programjának megjelenése azonban a szegedi MADISZ kiáltvány után még több mint egy hónapig váratott magára. Észak-Magyarországon a debreceni MADISZ példáját követve, a déli országrészben pedig a világosabban körvonalazott programmal megalakult szegedi MADISZ segítségével bontakoztak ki több vidéki városban is az egységes demokratikus ifjúsági szervezetek.

Az egész ország ifjúságát összefogó Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség programját 1945. február 18-án a budapesti Kommunista Ifjúsági Szövetség lapja a Szabad Ifjúság hozta nyilvánosságra. [25] Ez a program már alapot adott az egész országra kiterjedő egységes ifjúsági szervezet kialakítására és összefogására. Lényegében ugyanazt, de körültekintőbben fogalmazta meg, mint a szegedi MADISZ programja. A tiszántúli, Duna—Tisza-közi, észak-magyarországi, majd a budapesti, csepeli és az újpesti MADISZ szervezetek megalakulása már alapot teremtett egy központi irányító vezető szerv a Központi Vezetőség létrehozására is, amely összefogta az ország különböző városaiban, az országos program megjelenése után szinte egyidőben megalakuló vidéki MADISZ szervezeteket.

Csongrád megyében a szegedi MADISZ megalakulásával csaknem egyidőben, 1945 januárjában alakultak meg a helyi MADISZ szervezetek. Az egységes ifjúsági szervezetek alapját mindenütt a korábban létrejött KISZ-szervezetek alkották. Hódmezővásárhelyen már január 4-én tehát három nappal korábban mint Szegeden, átalakult a kommunista párt ifjúsági szervezete, de itt csak formális átalakulásról volt szó. Makón „az Ifjómunkásság és az Értelmiségi Ifjúság Szervezete” egyesüléséből alakult meg a szegedivel egyidőben a MADISZ. „Harc, viaskodás volt az első

jele a találkozásnak. Elkeseredett viták, vádak után... a magunk erejével és szeretetével gyúrtuk le a munkás érzékenységét és a diák gögjét.” — emlékeznek vissza a makói MADISZ alapítói az „Utunk” című lapban, majd így folytatják: „Kemény, férfimunka szervezetet építeni, bakafántos igazgatókkal viaskodni... Mindezt olyan ifjúságnak, melyben sekélyes lelket és unalmas közönyt gyúrt a nevelés.” [26] E rövid visszaemlékezésből kitérünk, hogy a makói MADISZ kezdetben meglehetősen elszigetelten, sok gáncsoskodás mellett kezdte meg szervező munkáját. Ezért küldte tapasztalatgyűjtésre Szegedre néhány vezetőjét, akik „mindenütt azt látták, hogy a város vezetősége, az összes pártok a legnagyobb egyetértésben részesítik s támogatják a magyar fiatalság mozgalmát a DISZ-t”. [27] A január 30-án megjelent toborzó felhívásuk is azt tükrözi hogy a MADISZ-vezetősége sem tudott elég konkrét programot adni a makói fiatalságnak. Célkitűzéseik jelszószerűek. „...egységben az erő! ... az új világ igazságait minden ifjúnak látni, élni kell rendszeres szemináriumainkon. A magyar ifjúság egyetemes mozgalma vagyunk. ...ha problémáid vannak, ha béreden, sorsodon javítani akarsz, — gyere vívjuk ki együtt. ...szervezzük meg egymást: Munkás—paraszt—diák fiú és lány együtt... stb...stb.” [28] Ez a program összehasonlítva a szegedi vagy a szentesi KISZ-esek programjával világosan mutatja, hogy miért nem lehetett vonzó a makói fiatalok számára a sokkal alaposabb és az 1945. február 14-én meghirdetett „közoktatási reform” tervzetük sem, amely a középiskolák tanárikara és diáksága körében igen nagy visszhangot keltett. [29]

A szentesi KISZ még január 9-én toborzó felhívást adott ki [30], hogy a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front programjáért dolgozni akaró fiatalok „lépjenek be” a Kommunista Ifjúsági Szervezetbe. Az egyébként a sokoldalú és színvonalas politikai és kulturális munkát végző szentesi KISZ-esek szervezeti különállása a kommunista párt állásfoglalása, a MADISZ megalakulása és kiteljesedő szervezkedése időszakában már túlhaladott volt. A Szentesen 1945. január 7-én megalakult Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalommal (SZIM) együtt már akkor közösen megalakíthatta volna a két munkáspárt ifjúsága a MADISZ-t. De kibontakozóban volt Szentesen és környékén ekkorra már a paraszti ifjúság, a vasútas fiatalok és a diákság szervezkedése is. Ebben a helyzetben jelent meg a Délkerületi Demokratikus Ifjúsági Szövetség felhívása, amely a szegedi MADISZ programjára és az ország ifjúságához intézett felhívásra hivatkozva, azt lényegében megismételve kérte a megye különböző ifjúsági szervezeteit, hogy alakítsák meg a MADISZ-t, amely „Sürgeti, hogy a magyar ifjúság mielőbb kezében fegyverrel is részt vehessen nemzetének felszabadításában a szabadság, és gondolatgyilkos hitlerizmus megsemmisítésében. Várja és sürgeti a közoktatás új rendjét, amely a tisztánlátás és helyes reagálás fegyvereivel vértézi fel a magyar ifjúságot, várja a parasztiifjúságnak földreform útján való felemelését, a tanoncok kérdéseinek rendezését.” [31]

A felhívást követően a KISZ megkezdte a tárgyalásokat a különböző ifjúsági rétegek képviselőivel és a sajtóban is helyet kért az egységes demokratikus ifjúsági szervezet előkészítéséhez. Egyik közleményében a megalakítandó ifjúsági szövetség tagjaitól elvárható magatartást így körvonalazza: „példás szorgalommal teljesítsük a szövetségben ránk bízott munkát. Becsületesség és pontosság jellemezze minden bevégzett munkánkat. Egymás megértése, megbecsülése és szeretete vezessen a közös munkában, mert az erre való törekvés csak lelkesedésünket fokozza. Félelem, gyáva-ság, kishitűség nem a mi szótárunkba való, akik egy új igazságos életforma megteremtését tűztük ki magunk elé.” [32] A KISZ-en belül és más ifjúsági rétegek között lefolyt hosszú viták után 1945. január 18-án jelent meg a szentesi Kommunista Ifjúsági Szövetség felhívása a MADISZ megalakítására. A felhívás szó szerint

megismételte a szegedi KISZ december 31-i egységprogramját. Ennek alapján alakult meg 1945. január 25-én a szentesi MADISZ a szentesi KISZ-esek „a parasztfifjúság, a vasutas ifjúság, a dolgozó lányok és a polgári ifjúság” képviselőinek részvételével. Az alakuló ülés elnöke az egységes ifjúsági szervezet létrehozását így indokolta: „...mindenkinek egyetemes érdeke részt venni hazánk gazdasági talpraállításában. Mindenkinek közös célja ez, tehát az ifjúságnak egyetlen hatalmas szervezetbe kell tömörülnie. Ehhez a munkához pedig egyformán szükség van a magyar ugar ifjú munkásaira, az ipar és kereskedelem ifjúságára, a diák és a polgári ifjúság ezreire. Ez az öntudatos és harcoss ifjúsági szervezet az igazságosság elve alapján harcolni fog a dolgozók Magyarországaért, és pallósként le fog súlytani minden visszaélésre és népellenes megmozdulásra. Szükség van a Demokratikus Ifjúsági Szövetségre, szükség van arra, hogy felvilágosítsuk az ifjúságot, hogy a helyes útra terelve, tisztán lásson és megfelelően gyümölcsöztesse értékeit.” [33]

*A szegedi, makói, hódmezővásárhelyi és szentesi MADISZ megalakulása után rövidesen az egész megyére [34] kiterjedt a szervezőmunka. 1945. márciusig minden községben és faluban megalakultak a MADISZ alapszervezetei. Az alapszervezeteket a megyei MADISZ-vezetősége, azokat pedig és a Nagy-Szegedi MADISZ Központi Vezetőségét [35] a Délkerületi MADISZ Központi Vezetősége irányította, amely közvetlenül a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség Központi Vezetőségének ellenőrzése mellett dolgozott. A szegedi és általában a városi vezetőségek három osztályát a területi szervek és az alapszervezetek propaganda-, kulturális és sportvezetői alkották. A területi titkárok tagjai voltak a városi MADISZ-központnak. Ez a szervezeti felépítés, amely az első kongresszusig volt érvényben, lehetővé tette a gyors és közvetlen irányítást és alkalom adtán a fiatalok mozgósítását.*

A MADISZ szegedi és megyei szervezeteinek megalakulásával egyidőben kibontakozott az alapszervezetek sokrétű munkája is. Legtöbb helyen a volt KISZ-tagok kezdeményezésére alakult meg az ifjúsági szervezet és megőrizte a KISZ hagyományait. A megalakuló alapszervezeteknek a belső vitákon túl meg kellett küzdeni a szembeforduló rosszindulatú, sok helyen ellenséges megnyilvánulásokkal is. De ezek a viták erősítették a MADISZ-szervezeteket, formálták politikai és szervezeti egységét.

A MADISZ vezetőinek őszinte, önkritikus polemizálása az 1945 első hónapjaiban kibontakozó „egyik legfontosabb magyar sorskérdés: az ifjúság kérdése”-ben és munkája, őszinte akarással igyekezett mielőbb kiragadni az ifjúság egészét a semmittevésből és a világos feladatok megoldására bírni. Nem tagadták, hogy „azért a nemzeti katasztrófaért, melybe Magyarország került az által, hogy részt vett egy rablőhadjáratban a Szovjetunió és más demokratikus országok ellen, az ifjúság is felelős. Felelősek vagyunk azért, ami történt. — hangsúlyozta a MADISZ egyik vezetője. — Hogy Magyarország a népek szabadsága elleni háborúban az elnyomás oldalán, Hitler oldalán harcolt. Magyarország ifjúsága nem harcolt azok ellen, akik az országot belekényszerítették a háborúba... Nem küzdöttünk úgy, ahogy kellett volna. A magyar ifjúság nagy többsége passzívan tűrte, hogy legjobbjai elpusztuljanak, hogy városaink tönkremenjenek, hogy egy szégyenletes háborúban veszünk részt. Az ifjúság felelős azért, és mások a bűnösök. A bűnösök azok, akik így nevelték az ifjúságot.” [36]

A MADISZ első országos ifjúsági ankétjára készülve a kibontakozó demokratikus ifjúsági mozgalom első hónapjainak problémáit így összegezték a szegedi ifjúsági vezetők: „Beszéljünk az ifjúsági egységről, de nem érezzük át szükségességét, nem hirdetjük meggyőző erővel, nem teszünk meg mindent gyakorlati megvalósításáért. Más szellemben nőttünk fel. A gyűlöletig fokozódó bizalmatlanság légköre

nevelte fel azt a nemzedéket, amelynek erről a sorsdöntő magyar kérdésről (az ifjúsági egységről N. I.) határoznia kell. Hozzászoktunk a taktikázásokhoz. Ezért irtózunk a nyílt állásfoglalásoktól. Nemcsak irtózunk tőle, de nem is ismerjük fel. Hátsó gondolatokat keresünk az őszinte szavak, a tiszta szándékok mögött... Az idősebb generáció túlnyomó része lehelyezkedik valamely pártban, az ifjúság túlnyomó része távol áll, sőt szemben áll nemcsak a pártpolitikával, hanem mindenféle politikával. Az ifjúság közömbös nagy tömegeinek felrázása, nem pártpolitikai, és nem politikai, hanem elsősorban kulturális eszközökkel és módszerekkel lehetséges: sport, ének, zene, művészet, tanulás, és szórakozással. Ezek a módszerek pedig csupán az ifjúság nagy rétegének, a munkás, paraszt és értelmiségi ifjúságnak tényleges együttműködése révén és az összefogás keretei között lehetnek eredményesek. A magyar ifjúság nagy tömege ma nem politizáló, hanem közömbös ifjúság. Ez a közömbösség pedig nagy veszélyt jelent ma, amikor annyi sorskérdés vár megoldásra.” [37]

A MADISZ kezdeti tagszervezési eredményei a megye területén számottevőek annak ellenére, hogy Makón és Hódmezővásárhelyen, illetve környékén az ifjúsági vezetők alkalmatlansága miatt nagyon vontatottan indult a munka. Különösen Szegeden és környékén járt számottevő eredménnyel a tagtoborzás, ahol a közben szerveződő más ifjúsági egyesületeket megelőzve a legmagasabb taglétszámot érték el, a mintegy 1400—1500 fiatal belépésével. Ugyancsak kielemelkedő volt a Szentés, Csongrád, és környékén végzett szervező munka is, amelynek eredményeként mintegy 1000—1200 taggal az akkori Csongrád megye első ifjúsági szervezete lett a MADISZ. [38] Emellett jelentős számú fiatal maradt „A KISZ jellegű”, a „kommunista ifjúsági tagozatok” tagjainként, a kommunista párt alapszervezeteiben, amelyek felszámolására csak 1946-ban került sor. [39] Taglétszámuk a megyében mintegy 1000—1500-ra tehető. Általában a 20—24 éves fiatalokról van szó, akik már nem az ifjúsági mozgalomban, hanem más munkaterületen végeztek pártmunkát, de a MADISZ-alapszervezetek megszervezésében, egy-egy akció végrehajtásában konkrét segítséget nyújtottak a MADISZ-vezetőknek.

E tagtoborzási eredmények annak ellenére, hogy az egész megye területén mintegy 5000-re tehető a kezdeti szakaszban a MADISZ létszáma, elenyészően kevés ahhoz a közel százezernyi Csongrád megyei 15—24 éves korú munkás, paraszt és diák fiatalhoz képest, akiknek csupán 1/5-e kapcsolódott be valamelyik ifjúsági szervezetbe. Helyénvaló tehát az a korabeli helyzet-megítélés, hogy az „ifjúság nagy többsége passzívan szemlélte azokat az eseményeket, amelyek pedig döntő jelentőségűek voltak.” [40]

A MADISZ-szervezetek legfontosabb munkaterülete éppen azért a politikai szervező, valamint az agitációs és propaganda munka volt. 1945 májusáig a MADISZ budapesti és országos vezetőségének különválásáig — tulajdonképpen a MADISZ központi vezetőségének megalakulásáig —, valamennyi munkaterület, így a politikai munka feladatainak meghatározása, irányítása, szervezése, Dél-Magyarországon és Csongrád megyében is a szegedi MADISZ-központra, és a városi MADISZ-vezetőségekre hárult. Ez a helyzet különös jelentőséget adott a Csongrád megyei városi MADISZ vezetősége munkájának, de természetesen mindenek előtt a Nagy-Szegedi MADISZ Központi Vezetőségének — ahogyan akkor magukat joggal nevezték.

A Szegedről kiinduló s az egész országra érvényesként elfogadott demokratikus népfront és kormányprogram és az azokból következő kezdeményezések természetesen hatottak az ifjúsági mozgalomra is. Az itt kibontakozott munkamódszerek, elvi és gyakorlati lépések, meghatározó jellegűek voltak a megyei ifjúsági mozgal-

mának további fejlődésére mindenképpen, de általános elvi kérdésekben és a kialakult munkamódszerek tekintetében több vonatkozásban országosan is.

A budapesti és szegedi MADISZ „Központi Vezetőség”-ek vezetőinek első találkozására munkakapcsolatuk felvételére közvetlenül Budapest felszabadulása után 1945. január 31-én került sor, amelyről egy későbbi visszaemlékezés ezt írta: „Január 31-én megérkezik a MADISZ szegedi küldötte. Ezzel megteremtődött a kapcsolat Szegeddel. A MADISZ budapesti vezetői érzik: túlnő munkájuk az eddigi kereteken. Már nemcsak Budapest területeivel és a környékbeli települések ifjúsági szervezeteivel kell törődniük. Már távolról az ország második nagy városából is meg jött a hír: *Szeged városa jól dolgozik, az ifjúság ott is egységbe tömörült, egységesen küzd és bizony Budapest tanulhat Szegedtől: hiszen ott már ekkor hosszabb múltra tekinthet vissza a szövetség.*” (Kiemelés tőlem: N. I.) [41]

Ettől kezdve rendszeres a két város vezetői között a kapcsolat és természetesen a főváros egyre határozottabban veszi át az egész országban a MADISZ szervezetek vezetését. De csak 1945. júniusára alakul ki a MADISZ egész apparátusa, amely a Központi Vezetőséggel az élen nyolc kerületre osztva az országot irányítja, szervezi és ellenőrzi az egész mozgalmat. Addig a budapestiek és a szegediek között több alkalommal került sor közös akciókra.

*Csongrád megyében a felszabadulás után kibontakozó demokratikus ifjúsági mozgalom az első hónapokban különböző ifjúsági rétegenként, de egységes tartalommal, szerveződött. A kommunista párt helyi szerveinek kezdeményezésére megalakult KISZ-alapszervezetek bár akkor a legerősebbnek bizonyultak, feladták a szervezeti autonómiát, hogy megteremthessék a szélesebb alapokon nyugvó, nagyobb ifjúsági tömegeket átfogó MADISZ létrehozásával az ifjúsági mozgalom szervezeti egységét.*

Ez a kezdeményezés, ha belső viták, bizonyos értetlenség leküzdése után is, de életrevalónak bizonyult. Elfogadták a többi ifjúsági rétegszervezetek, mert egyszerű a világos, közérthető programmal induló MADISZ, az ifjúság valamennyi csoportjának legégetőbb problémáját kívánta az ország előtt álló feladatokkal összhangban megoldani, másrészt lehetőséget adott a kommunista pártot még nem ismerő, az előítéletekkel küszködő fiatalok ezreinek egy hozzájuk közelebb álló, kevesebb ideológiai és politikai kötöttséget jelentő tömegszervezetben való munkálkodásra.

A Csongrád megyéből induló Magyar Nemzeti Függetlenségi Front, a demokratikus pártok újjászerveződése, az első hónapok népmozgalma, tehát kitűnő lehetőséget adott az ifjúság demokratikus program alapján való egységének megteremtésére is.

Az 1944—1945 fordulóján az ország felszabadítása idején, miközben a pártok szervezése, működési elvének és gyakorlatának kialakítása folyt, a politikai életet és a népmozgalmat a belőlük keletkezett népi bizottságok uralták.

A demokratikus erőket a nemzetközi helyzet, a hadműveletek és a magyar népmozgalom emelte viszonylag hamar országvezető politikai erővé. Ezért tulajdoníthatnak nagy jelentőséget a népi bizottságoknak. De mégsem tömegmozgalmi, esetleg néphatalmi szerepére fektették a súlyt, hanem pártszövetségi jellegét, a demokratikus pártok képviselőiből alkotott koalíció perspektíváját tartották lényegesnek. A pártszövetség nagyjából egységes szemléletét elsősorban az alapozta meg, hogy a decemberben elfogadott program általános célkitűzései egyetértéssel találkoztak. Ellenvetés még a későbbi ellenfelek részéről sem hangzott el. [42] E jelenség magyarázata abban keresendő, hogy a „demokratikus jelszó kezdettől sokféle értelemmel bírt, de időbe telt, amíg az ellentétes értelem megvilágosodtak, szétváltak és egymás ellen felvonultak”. [43]

A koalíciós pártok által elfogadott közös programok és irányelvek ugyanis nem homályosították el azt a tényt, hogy ezek a pártok különböző társadalmi rétegek osztályok, képviselői és mint ilyenek természetesen a demokratikus átalakulása mikéntjére és céljára vonatkozóan is egymástól eltérő álláspontot képviselnek. A kormányt és a pártszövetséget foglalkoztató alapvető kérdés tehát az volt, hogyan alakulnak magán a koalíción belül az erőviszonyok. [44]

Ebben a helyzetben valamennyi koalíciós párt és politikáját elfogadó szervezet igyekezett magának tömegeket, számbeli fölényt, különböző módon szervezett tagságot biztosítani.

Ezért fordultak az ifjúság felé is. A MADISZ 1945. február 18-i programjának megjelenésével egyidőben ugyan a kommunista párt és a MADISZ-vezetői több alkalommal folytattak tárgyalásokat a Szociáldemokrata Párt és a Kisgazda Párt vezetőivel arról, hogy ismerjék el az ifjúság demokratikus egység szervezetét, de ezek a tárgyalások eredménytelenek voltak éppúgy, mint a helyi erőfeszítések a két párt szegedi, illetve Csongrád megyei szervezetei mellett kibontakozó ifjúsági egyesületek ellen.

Csongrád megyében szinte a MADISZ-szal egyidőben alakultak meg először a Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom (SZIM) és a Független Ifjúsági Szövetség (FISZ) valamint Polgári Demokrata Párt ifjúsági szervezetei. Egy ideig a Nemzeti Parasztpárt, amelynek ifjúsága támogatta a MADISZ létrehozását, nem hívott létre külön ifjúsági szervezetet, az 1945-ös novemberi választások után azonban megalakította a Népi Ifjúsági Szövetséget (NISZ). Ezzel a KMP kivételével valamennyi koalíciós párt mellett létrejöttek a külön ifjúsági szervezetek, amelyek az ifjúsági egység megteremtése helyett, annak pártérdekek szerinti megosztását jelentették.

Csongrád megyében 1945 júliusára fejeződött be a demokratikus pártok ifjúsági szervezeteinek kiépülése. Ezzel a folyamattal párhuzamosan az országoshoz hasonlóan az egyházak mellett működő újjászervezett ifjúsági szervezetek is megalakultak. A római katolikus egyház irányítása mellett működő Katolikus Agrárifjúsági Legényegyletek Országos Testülete (KALOT), a Katolikus Leánykörök Szövetsége (KALÁSZ), az Emericana és a Katolikus Diákszövetség; a református egyház irányításával szervezett Keresztény Ifjúsági Egyesület (KIE), a középiskolások Soli Deo Gloria nevű szervezete (SDG), a Bethlen Gábor Kör stb., majd újra megalakult a Cserkész Szövetség is.

A koalíciós pártok és a különböző egyházak mellett megalakult ifjúsági szervezeteken túl kulturális és sportegyesületek, önképzőkörök, sportkörök, színjátszóköri is alakultak, amelyek látszólag mind a pártok, mind az egyházak által szervezett ifjúsági csoportoktól függetlenül végezték munkájukat, ténylegesen azonban mindegyik valamelyik párt, egyház, vagy egyéb politikai csoport befolyása alatt működött.

A szervezetileg és politikailag is erősen differenciálódott ifjúsági mozgalmon belül 1945 őszéig két jelentős rétegszervezetet is létrehoztak. Februárban a szakszervezeti keretekben működő ifjúsági csoportok hagyományaira építve megalakult a Szakszervezeti Ifjúsági Titkárság (SZIT), amely a munkás ifjúság üzemi szervezete volt. Szakszervezeteinek vezetésében kommunista és szociáldemokrata vezetők vettek részt.

A másik rétegszervezet pedig a MADISZ kezdeményezésére az 1945 augusztusában Balatonlelén tartott egyetemi konferencián megalakult Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége (MEFESZ) volt. A megalakulásakor elfogadott program, amely az egyetemi ifjúság demokratikus alapokon való széleskörű összefogását célozta, a rendkívül heterogén, különböző irányzatú és elnevezésű egyetemi

és főiskolai egyesületek, körök, csoportok — általában jobboldali — vezetése miatt azonban nem realizálódhatott.

Csongrád megyében 1945 őszéig hasonlóképpen bontakozott ki és differenciálódott az ifjúsági mozgalom. A MADISZ, mint politikailag legerősebb és taglétszámában is legnagyobb ifjúsági szervezet mellett a mozgalom második jelentős létszámú csoportját a koalíciós pártok ifjúsági szervezetei alkották. A rétegszervezeteket, mint az ifjúsági mozgalom harmadik csoportját a Szakszervezeti Ifjúsági Titkárság (SZIT) és az egyetemi ifjúság szervezetei jelentették megyénkben. Végül elég széles ifjúsági csoportokat egyesítettek az újjászervezett felszabadulás előtti ifjúsági szervezetek. [45]

A differenciálódott ifjúsági mozgalom feltárása, elemzése azonban már újabb tanulmány tárgya.

## JEGYZETEK

[1] A felszabadulás után a Szegeden és Csongrád megyében kibontakozó demokratikus ifjúsági mozgalom történetével legjobb tudomásunk szerint eddig az alábbi tanulmányok foglalkoztak: KISS GYÖRGY: A Magyar Kommunista Párt ifjúsági egységéért folytatott harcának néhány kérdése. — Tájékoztató. O.M. Marxizmus—leninizmus Oktatási Főosztály. Budapest, 1955. 75—92. p. — KISS GYÖRGY: A Magyar Kommunista Párt felszabadulás utáni ifjúsági politikájának néhány kérdése. = Párttörténeti Közlemények, 1956. I. évf. 1. sz. 47—69. p. — SVÉD LÁSZLÓ—GÁL LAJOS: Félévszázados harc az ifjúság szolgálatában. Bp. 1968, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. 1944. p. 91—104. p.—Eleven erő. A KISZ Történelmi Emléklése 1968. december 10—12. Bp. 1969, Kossuth Kiadó. 262 p. 104—188. p. — NAGY ISTVÁN: A szegedi demokratikus ifjúsági mozgalom történetéből (1944. október 11—1948. március 15.)=Klny. A Szegedi Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei. Szeged, 1963. 191—210. p. — NAGY ISTVÁN: A Csongrád megyei demokratikus ifjúsági és diákmozgalom kezdetei (1944—1948)=Az ifjúsági és diákmozgalom haladó hagyományai Csongrád megyében. Szeged, 1969. KISZ CSM Bizottsága. 104. p. 3—27. p. — GÁL LAJOS (Szerk.): Egységbe ifjúság! Válogatott iratok a magyar ifjúsági mozgalom történetéből 1944. október—1948. március. Bp. 1973, Kossuth Kiadó 339. p.

[2] A szegedi Kommunista Ifjúsági Szövetség megalakulásának dátumát első ízben LŐKÖS ZOLTÁN: Szeged felszabadulása. Szeged, 1954. Csongrád megyei Füzetek 3. sz. 28 p. című munkája közli, majd NAGY ISTVÁN: 1963-as idézett tanulmánya említi. Mindketten a megalakulás napjaként 1944. október 20-át, tehát a KISZ alakuló nagygyűlését jelölték meg, ahol mintegy 200 szegedi fiatal jelenlétében nyilvánosan is bejelentették a Kommunista Ifjúsági Szövetség szegedi szervezetének megalakulását. Az 1944. október 15-i dátumot fogadta azonban el SVÉD LÁSZLÓ—GÁL LAJOS: i. m. 91. p., amely a szervezett szűkebb körben való megalakulását vette alapul.

[3] SVÉD LÁSZLÓ (Összeáll.): „Előre, harcra ifjúnunkás!” 1919—1945. Bp. 1954, Ifjúsági Könyvkiadó. 813. p. 74. p.

[4] NEMES DEZSŐ: Magyarország felszabadulása. Bp. 1960, Kossuth Kiadó. 330. p. 74. p. és HARSÁNYI JÁNOS (Szerk.): A magyar szabadságharcosok a fasizmus ellen. Dokumentumok a magyar antifasiszta ellenállási mozgalom történetéből. 1941—1945. Bp. 166, Zrinyi Kiadó. 906. p. 610., 630. p.

[5] MSZMP Csongrád megyei Bizottsága Archívuma, 39/2/II/132

[6] MSZMP Csongrád megyei Bizottsága Archívuma, 39/2/II/137

[7] MSZMP Csongrád megyei Bizottsága Archívuma, 39/2/II/132

[8] Délmagyarország (továbbiakban: DM) 1944. november 26. 1. évfolyam 7. sz. 3. p.

(Az eddigi három fiúgimnázium: a kegyesrendiek gimnáziuma, a Baross Gábor és a Klauzál Gábor gimnáziumok 9. osztályában 438; az állami Szent Erzsébet leánygimnázium és az apácánővérek alsóvárosi lánygimnáziuma 8. osztálya 141 tanulóval összesen 579 állami gimnáziumban tanuló középiskolást jelentett. A fiúkereskedelmi és a lány, valamint a vegyesipari középiskola összesen 17 osztályában 449; 27 polgári iskolai fiú és leányosztályban együttesen 1141 tanuló tanult.)

[9] DM 1944. november 23. 1. évf. 23. sz. 3. p.

[10] DM 1944. december 16., 24. 1. évf. 23. sz. 3. p. ill. 31. sz. 2. old.

[11] DM 1944. november 28. 1. évf. 8. sz. 3. p.

[12] PI Archívum 39/1/2. (közli: Felszabadulás. 1944. szeptember 26—1945. április 4. Dokumentumok. Budapest, 1955. Szikra, 512. p. 152. p.)

[13] Komócsin Zoltán: Szabad Ifjúság. = DM 1944. november 25. 1. évf. 6. sz. 1. p.



- [14] Néplap, 1944. november 30. (Közli: Felszabadulás... 176. old.)
- [15] Korabeli ifjúsági plakát szövege a Szegedi Somogyi Könyvtár Röpiratgyűjteményéből.
- [16] KOMÓCSIN ZOLTÁN: Fiatalok összefogása. = DM 1944. december 12. 1. évf. 19. sz. 1. old.
- [17] Néplap, 1944. december 7. (Közli: Felszabadulás... 164. old.)
- [18] A röplapok szövegét közli: Hazánk felszabadulása (1944—1945). Bibliográfia Dokumentumgyűjtemény. Bp. 1955. Fővárosi Szabó Ernő Könyvtár, 3339., 3341. és 3348. sz. alatt.
- [19] DM 1944. december 29. 1. évf. 32. sz. 1. p.
- [20] DM 1944. december 31. 1. évf. 34. sz. 2. p.
- [21] DM 1945. január 9. 2. évf. 5. sz. 3. p.
- [22] A távirat és a felhívás szövegét közli: Felszabadulás... 318—319. p.
- [23] DM 1945. január 20. 2. évf. 12. sz. 1. p.
- [24] SVÉD LÁSZLÓ—GÁL LAJOS: Félévszázados harc az ifjúság szolgálatában. Bp. 1968, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat 143 p. 92. p.
- [25] Szabad Ifjúság, 1945. február 18. 1. évf. 2. sz. 1—2. p.
- [26] Utunk, 1945. április 18. 1. évf. 8. sz. 3. p.
- [27] Makói Népújság, 1945. január 27. 1. évf. 5. sz. 1. p.
- [28] Makói Népújság, 1945. január 30. 1. évf. 7. sz. 2—3. p.
- [29] Makói Népújság, 1945. február 15. 1. évf. 20. sz. 4. p.
- [30] Szentesi Lap, 1945. január 9. 75/2/évf. 5. sz. 2. p.
- [31] Szentesi Lap, 1945. január 11. 75/2/évf. 7. sz. 2. p.
- [32] Szentesi Lap, 1945. január 14. 75/2/évf. 10. sz. 2. p.
- [33] Szentesi Lap, 1945. január 23. 75/2/évf. 17. sz. 2. p.
- [34] A jelenlegi Csongrád megye közigazgatási beosztása a tárgyalt időszakban: „Csanád, Arad és Torontál közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék” helyett: Csanád vármegye. Szék-helye: Makó. Járásai: 1. Battonya, 2. Eleki, 3. Központi, 4. Mezőkovácsházi, 5. Torontáli. Csongrád vármegye székhelye: Szentes. Járásai: 1. Csongrádi, 2. Kiskundorozsmai, 3. Mindszenti. Megyei jogú városok: Szentes és Csongrád. Törvényhatósági jogú városok: Szeged és Hódmezővásárhely.
- [35] Nagy-Szeged: Alsóközpont, Átokháza, Baktó, Balástya, Bojárhalom, Csengele, Csorva, Domaszék, Fehértó, Feketeszék, Felsőtanya, Gajgonya, Jánosszállás, Királyhalom, Klebelsbergtelep, Mórahalom, Nagyszéksós, Ószeszék, Röske, Röskeszentmihálytelek, Somogyitelep, Szatymaz, Szentmihálytelek, Vilmaszállás, Zákány. 141789 kh. 135 071 lakos.
- Szokásos volt Szegeden és a megye nagyobb városaiban a kisebb alapszervezeteket összefogó városi vezetőségeket „Központi Vezetőség”-nek nevezni. A szegedi MADISZ Központi Vezetőség irányította a városi kerületi és a Szeged környéki alapszervezeteket.
- [36] Hollós Ervin beszéde a szegedi MADISZ 1945. február 25-i nagygyűlésén. = Utunk, 1945. február 25. 1. évf. 1. sz. 2—3. p.
- [37] Utunk, 1945. április 25. 1. évf. 9. sz. 1. p.
- [38] A MADISZ szervezetek taglétszámáról csak szórványosan maradtak fenn dokumentumok. Így a hiányos archívumi adatok, sajtó hírek és visszaemlékezések alapján lehet csak óvatos becsléssel az 1945-ös átlaglétszámot megállapítani. Eszerint a mai Csongrád megyei területén kb. 180—200 alapszervezetnek mintegy 4000—5000 tagja volt.
- [39] MSZMP Csongrád megyei Bizottság Archívuma, 2365—1946.
- [40] Uo.
- [41] Magyar Ifjúság, 1945. szeptember 15. 1. évf. 20. sz. 4. p.
- [42] SÁGVÁRI ÁGNES: Népfront és koalíció Magyarországon 1936—1948. Bp. 1961, Kossuth. 226 p. 103—104. p.
- [43] SZEGFŰ GYULA: Forradalom után. Bp. 1947, Cserépfalvi. 208. p. 161. p.
- [44] SÁGVÁRI: i. m. 118. p.
- [45] NAGY ISTVÁN: A Csongrád megyei demokratikus ifjúsági és diákmozgalom kezdetei (1944—1948) = Az ifjúsági és diákmozgalom haladó hagyományai Csongrád megyében. Szeged, 1969. KISZ CSM Bizottsága. 104. p. 3—27. p.

VERSUCH ZUR SCHAFFUNG EINER ORGANISATIONSEINHEIT  
DER DEMOKRATISCHEN JUGENDBEWEGUNG  
IM KOMITAT CSONGRÁD  
(OKTOBER 1944—MÄRZ 1945)

*Von*

*István Nagy*

Die Arbeit untersucht die Geschichte der Entfaltung der demokratischen Jugendbewegung anhand von Quellenwerken des zuerst befreiten Komitates Ungarns, Csongrád.

Verfasser gibt eine Übersicht über die Ähnlichkeit der Programme der zu Beginn der ersten Phase der volksdemokratischen Revolution entstandenen verschiedenen Schichtorganisationen. Er legt dar, warum und wie trotz der organisatorischen Zergliederung — aufgrund der Identität der antifaschistischen und demokratischen Zielsetzungen der Programme — die prinzipielle und organisatorische Basis zur Gründung einer einheitlich-demokratischen Jugendorganisation, des „Ungarischen Demokratischen Jugend-Bundes“ (MADISZ) geschaffen wurde. Im weiteren teilt die Arbeit mit, wo und wie im Komitat die ersten MADISZ-Organisationen des Landes zustandekamen.

ПОПЫТКА СОЗДАНИЯ ОРГАНИЗАЦИОННОГО ЕДИНСТВА  
ДЕМОКРАТИЧЕСКОГО МОЛОДЁЖНОГО ДВИЖЕНИЯ  
В ЧОНГРАДСКОЙ ОБЛАСТИ

(октябрь 1944 г.—март 1945 г.)

*Иштван Надь*

Работа занимается историей развития демократического молодёжного движения на основе данных первой освобожденной области Венгрии.

Автор усматривает сходство програми организаций различных слоёв молодёжи, созданных в начале первого этапа народно-демократической революции. Указывается, что вопреки организационной разчленности каким образом создалась теоретическая и организационная основа первой единой демократической молодёжной организации: Венгерского Союза Демократической Молодёжи — на основе единых антифашистских и демократических направлений, отраженных в программах. В конце работы указывается: где и каким образом организовались в области первые в стране организации Венгерского Союза Демократической Молодёжи.